

tűnt. Ez pedig nem volt Reinhardt számára könnyű dolog, mert a természet nagyon mostohán bocsátotta útra külső előnyök dolgában. Alacsonyabb termete csaknem teljesen útját állotta a klasszikus, de még a kisebb igényű jellemzerepek irányában is. Ennek dacára nagy szorgalma és korán feltűnt tudása segítségével, minden akadályt leküzdve, már 21 éves korában, 1894-ben elvégezte az akadémiát és Berlinbe ment, ahol Brahm Ottó éppen akkor vette át a Deutsches Theater igazgatását és Reinhardt mint kezdő színész ehhez a modern levegőjű, sok művészi lehetőséget kínáló színpadhoz szerződött. Természetesen, itt is szorgalma és nagy tudása volt a Reinhardt legerősebb érvényesülési fegyvere, úgy hogy sok híres német színpadi reklám-nagyság mellett is, alig két-három éves start után, már jelentékeny szerepeket töltött be és messzehangzó kritikákat kapott a berlini világsajtóban. Dacára ezen gyors érvényesülésének, Reinhardt nem maradt sokáig a Brahm vezetése alatt. Nagy képességei, elméleti és gyakorlati készsége arra sarkalták, hogy maga vegye kezébe a vezetést és nemcsak a maga, de mások sorsának színpadi irányítását. E mindenképpen jogos ambíciónak eredménye volt, hogy már 1902-ben, tehát 23 éves korában, amikor más színházi bohémek — különösen ezekben az időkben — a kávéházak és játéktérmekek füstös, áporodott levegőjében töltötték minden idejüket a színpadon kívül, Reinhardt már komoly céltudatossággal átvette a berlini »Schall und Rauch« kabarét és azt komoly színházzá átalakítva, most már nem mint színész, de mint igazgató-rendező kezdett magáról egyre szélesebb és szélesebb körökben beszéltetni. De mert ez a kabarénak épült színpadi vállalkozás sem méreteiben, sem színpadi lehetőségeiben nem elégítette ki Reinhardt erőitől és képességtől duzzadó becsvágyát, még ezen év őszén átvette a Deutsches Theater vezetését is. Innen kezdődik Reinhardt naturalistikó-veristikus úttörésének és — úgyszólván az egész világ színpadi művészetére kiható — egyéniségének róla elnevezett hatása. Ez a hatás, kétség kívül, átütő erejű és forradalmi volt. A régi színpadi lehetőségek nagyon is körülhatárolt birodalmát kiszélesítette,

a konvenciókat áttörte, az akadályokat lerombolta és bevallott főcélja gyanánt a nyüzsgő, véres valóságot, az életet bevezérelte az eddig meszeszerűen homályos, infantilisan klasszikus színpad szuette deszkáira. Kétségtelen, hogy ezzel Reinhardt nagy érdemeket szerzett és ezeket a nagy érdemeit mindenhol elismerték. Így: elméleti kiválóságának első jutalmául csakhamar megkapta a tanári címet a színésznevelés terén elért kitünő és példaadó eredményei fejében. Már 1912-ben a francia becsületrend lovagkeresztjét is megkapta, sőt 1916-ban, jóllehet a világháború javában dühöngött, a norvég Szent Olaf-rend első osztályú lovagjává nevezték ki. Hogy a mi kormányzatunk eddigelé még nem gondolt a származására nézve magyarnak reklamált színpadi újító itthoni megbecsülésére, ennek bizonyára a világháború utáni szomorú magyar küzdelmek és az azóta is alig enyhült súlyos nemzeti gondok lehetnek valószínűleg az okai. Egyébként: ami késik nem múlik. Visszatérve már most a Reinhardt újító színpadi rendszerének ismertetésére, a kiváló rendező-direktor tulajdonképpen a meiningeni rendszert háziasította össze az oberammergaui tradicionális színpadrendezéssel, de mindehhez a filmrendezés színességét, tömegerejét, boszorkányos géplelkűségét, megunthatatlan változatosságát, izgalmait, hangsúlyozó kaleidoszkópiáját, amerikanizmusát, sok síkú kiszélesedettséget stb. csatolta. Kétségkívül friss a vér, amelyet Thália ereibe ömlesztett a Reinhardt-féle rendezés. De a jövő színpadtörténeti historikusa mégis kénytelen lesz Reinhardt irányáról megállapítani, hogy a mai színpadi világválság egyik lényeges oka éppen az, hogy a forrásvízből (a klasszikus színjátszásból) talán egy kissé erőszakosan — bár igen tiszteletreméltó tudással — csinál konkurrenciát a pezsgőnek... Ez aztán megboszulja magát mindenestre nemcsak a színpadokon, hanem az irodalmon is. Mert ezt az iramot a film összehasonlíthatatlanul jobban bírja és pedig minden tekintetben. A nagyok dajkameséje, a régi színpad — különösen a Reinhardt-epigonok törtető vadságai és túlzásaiban — analító, vonzó, kedves, régi hangjai helyett rikácsol és elúzi az illúzió imett — álomszerűségét. Kitenyésződött a rein-